

Konsultativ tjänsteman
Kristel Englund

REPUBLIKENS PRESIDENTS FÖRORDNING OM SKÖTSELN PÅ ÅLAND AV VISSA FÖRVALTNINGSUPPGIFTER SOM GÄLLER STUDIE- OCH EXAMENSREGISTER

1. Systemet med överenskommelseförordningar

Bestämmelserna om fördelningen av lagstiftningsbehörighet mellan riket och landskapet Åland finns i självstyrelselagen för Åland (1144/1991), nedan *självstyrelselagen*. Utgångspunkten i självstyrelselagen är principen enligt vilken behörigheten i förvaltningsärenden följer lagstiftningsbehörigheten. Ansvar för kostnaderna följer av förvaltningsansvaret, om inte något annat föreskrivs.

I 32 § i självstyrelselagen finns bestämmelser om ett system enligt vilket uppgifter som ankommer på rikets förvaltning kan överföras för en bestämd eller obestämd tid på landskapets myndigheter. På motsvarande sätt kan uppgifter som hör till landskapsförvaltningen överföras på en riksmyndighet. Överföringen sker genom förordning och med landskapsregeringens samtycke. En överenskommelseförordning kan sägas upp ensidigt.

Enligt 32 § 3 mom. i självstyrelselagen utfärdas överenskommelseförordningar av republikens president. Utlåtande av Ålandsdelegationen ska alltid begäras.

2. Lagstiftningsbehörigheten

Landskapet Åland har med stöd av 18 § 1, 4, 14 och 23 punkterna i självstyrelselagen för Åland (1144/1991) lagstiftningsbehörighet i fråga om landskapsregeringen och under denna lydande myndigheter och inrättningar, kommunernas förvaltning, undervisning och främjande av sysselsättningen.

Varken personregister eller dataskydd finns angivet som ett särskilt lagstiftningsområde i den gällande självstyrelselagen. Landskapet har dock ansetts ha behörighet gällande skyddet av personuppgifter inom de rättsområden som landskapet annars också har behörighet inom enligt självstyrelselagen (till exempel Högsta domstolens utlåtande KKO-HD/98/2021 av den 1 juni 2021 gällande Ålands lagtings beslut 24.3.2021 om antagande av offentlighetslag för Åland samt flera andra landskapslagar).

Enligt 27 § 3, 13 och 30 punkterna i självstyrelselagen har riket lagstiftningsbehörighet gällande statsmyndigheternas organisation och verksamhet, handelssjöfart och gällande behörigheten att vara verksam inom hälso- och sjukvården.

I propositionen till självstyrelselagen (RP 73/1990 rd s. 43) konstateras att undervisningsväsendet i sin helhet är landskapets lagstiftningsbehörighet och att

lagtinget har behörighet att besluta om gymnasiets mål och innehåll. Till rikets lagstiftningsbehörighet hör däremot enligt 27 § 3 mom. i självstyrelselagen statsmyndigheternas organisation och verksamhet. Denna punkt omfattar bland annat frågor om vilka fordringar en läroinrättning skall fylla för att ha dimissionsrätt till statens universitet. I propositionen konstateras att det i princip inte finns hinder för att man genom en landskapslag utformar gymnasieundervisningen så att den till innehållet avviker från vad som gäller i riket, även till andra delar än vad som gäller finska språket. Det konstateras dock att följden kan bli den att ett dimissionsbetyg på Åland inte berättigar till inträde vid rikets högskolor om inte särskilda avtal träffas med dem.

För att tillförsäkra att de studerande som avlägger studentexamen på Åland har behörighet för fortsatta studier i riket, har man på Åland valt att införa den finländska studentexamen. Enligt republikens presidents förordning om ordnandet av studentexamen på Åland (800/2021) ombesörjs ordnandet av studentexamen på Åland av Studentexamensnämnden på samma sätt som i riket och studentexamen avlagd på Åland medför samma behörighet som studentexamen avlagd i riket.

Även om undervisning är landskapets lagstiftningsbehörighet, har med beaktande av att det faller inom riksbehörigheten att reglera vilken behörighet som krävs för att verka inom hälso- och sjukvården, överenskommelseförordningen republikens presidents förordning om yrkesutbildning inom social- och hälsovård i landskapet Åland (549/2005) ingåtts, enligt vilken rikslagstiftningen tillämpas gällande yrkesutbildningen på andra stadiet inom social- och hälsovård beträffande inträdeskrav, grunder för läroplaner samt vid bedömningen av studieprestationer. Gällande utbildning inom hälso- och sjukvård på yrkeshögskolenivå tillämpas republikens presidents förordning om yrkeshögskoleexamina avlagda på Åland (977/2021). På detta sätt tillförsäkras att utbildning som ges på Åland medför behörighet att verka inom så kallade reglerade yrken inom hälso- och sjukvården i Finland, såsom närvårdare och sjukskötare.

Till rikets lagstiftningsbehörighet med stöd av 27 § 3 punkten i självstyrelselagen hör också rätten att bestämma över den kunskap och skicklighet som fordras för att vinna kompetens som godkänns av staten. Med detta avses sådana kunskapskrav som hänför sig till rikets lagstiftningsbehörighet. Förutom behörigheten att vara verksam inom reglerade yrken inom hälso- och sjukvården, som nämnts ovan, hör handelssjöfart enligt 27 § 13 punkten i självstyrelselagen till rikets lagstiftningsbehörighet. Rikets behörighet omfattar den offentliga sjörätten inklusive de bestämmelser om sjösäkerhet som ska tillämpas enligt internationella konventioner på området som godkänts av Finland samt certifiering av sjöfolk. Med anledning av behörighetsfördelningen regleras sjöfartsutbildningen i republikens presidents förordning om utvärdering och godkännande av sjöfartsutbildning som ges på Åland (501/2018), enligt vilken Transport- och kommunikationsverket godkänner sjöfartsutbildningen och anordnarna av sjöfartsutbildning på Åland. Detta tillförsäkrar att personer med sjöfartsutbildning avlagd på Åland kan erhålla certifikat som styrker yrkeskompetensen på motsvarande sätt som personer med sjöfartsutbildning avlagd i riket.

3. Nuläge och behovet av en förordning

På Åland upprätthåller i dagsläget de åländska utbildningsanordnarna egna databaser med studieadministrativ information om de studerande, studierna och examina. Samtliga åländska grundskolor, Ålands gymnasium, Ålands folkhögskola och Högskolan på Åland använder samma digitala studieadministrativa system som utbildningsanordnarna i riket. Baserat på lagen om nationella studie- och examensregister (884/2017) överförs i riket studieadministrativa uppgifter från bland andra grundskolorna, andra stadiets skolor och högskolorna till nationella studie- och examensregister och används till exempel vid den gemensamma nationella elevantagningen via studieinfo.fi och i tjänsten för utlämnande av studie- och examensuppgifter. Från den tjänsten kan uppgifter om antagning till utbildning och uppgift om avlagda examina och studieprestationer hämtas av den enskilde för exempelvis en arbetsansökan eller av myndigheter som har lagstadgad rätt att få uppgifterna för att handlägga ärenden såsom studie- och arbetslöshetsförmånsärenden eller för statistiska ändamål.

För att underlätta hanteringen av och utlämnandet av studieadministrativa uppgifter gällande utbildning på Åland gällande bland annat antagning till utbildning vid Ålands gymnasium och Högskolan på Åland och för att ge personer med utbildning från Åland samma rätt till digital infrastruktur som personer med utbildning från övriga Finland gällande möjlighet att hämta uppgifter från tjänsten för utlämnande av studie- och examensuppgifter, behöver en överenskommelseförordning ingås.

Enligt överenskommelseförordningen skulle Utbildningsstyrelsen och undervisnings- och kulturministeriet, som i riket upprätthåller de nationella riksregistren och informationsresurserna, även ha denna uppgift för Ålands del.

Att integrera den åländska utbildningen i riksregistren samtidigt som det i en landskapslag om studie- och examensregister tas in bestämmelser om utlämnande av uppgifter till riksmyndigheter som har lagstadgad rätt att ta del av uppgifterna, underlättar även för vissa riksmyndigheter. Folkpensionsanstalten (FPA) har rätt att få uppgifter av de åländska utbildningsanordnarna för att handlägga ärenden gällande rehabilitering och pensioner. Dessa uppgifter lämnas i dagsläget manuellt till FPA men kan framöver i stället hämtas elektroniskt via tjänsten för utlämnande av studie- och examensuppgifter. Även Migrationsverket kan framöver hämta uppgifter ur tjänsten för utlämnande av studie- och examensuppgifter gällande utbildning avlagd på Åland vid hantering av ärenden om uppehållstillstånd. Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården (Valvira) hämtar uppgifter ur tjänsten för utlämnande av studie- och examensuppgifter vid hanteringen av ärenden om yrkesrättigheter. På Åland hanterar Valvira ärenden om yrkesrättigheter inom socialvården baserat på republikens presidents förordning om skötseln på Åland av vissa förvaltnings- och tillsynsuppgifter avseende behörighetskrav och yrkesutövning för yrkesutbildade personer inom socialvården (655/2020) och kan framöver hämta uppgift om närvårdarexamen avlagd på Åland ur tjänsten för utlämnande av studie- och examensuppgifter. Valvira hanterar även yrkesrättigheter inom området hälso- och sjukvård, vilket faller under riksbehörighet, gällande personer som avlagt examen som sjukskötare vid Högskolan på Åland.

Enligt lagen om nationella studie- och examensregister upprätthålls i dagsläget åtta olika nationella register och informationsresurser i Finland: studentnummerregistret, nationella informationsresursen inom undervisning och utbildning, läropliktregistret,

studentexamensregistret, antagningsregistret, högskolornas riksomfattande datalager, registret över annan än reglerad utbildning som Servicecentret för kontinuerligt lärande och sysselsättning anskaffat och tjänsten för utlämnande av studie- och examensuppgifter. Uppgift om studentexamen avlagd på Åland ingår redan i dagsläget i studentexamensregistret, eftersom studentexamen som avläggs vid Ålands gymnasium administreras av Studentexamensnämnden baserat på republikens presidents förordning om ordnandet av studentexamen på Åland (800/2021). Avsikten är att Åland skulle ingå i ytterligare fem av de nationella registren: studentnummerregistret, nationella informationsresursen inom undervisning och utbildning, antagningsregistret, högskolornas riksomfattande datalager samt tjänsten för utlämnande av studie- och examensuppgifter.

4. Språkstadganden

Enligt 36 § i självstyrelselagen är Åland enspråkigt svenskt och myndigheternas ämbetspråk är svenska. Detta innebär att enbart svenska används i såväl tal som skrift av myndigheterna på Åland (RP 73/1990 rd). Utbildningsstyrelsen och undervisnings- och kulturministeriet ansvarar för att utbildningsmaterial och anvisningar för studie- och examensregistren finns på svenska. Uppföljning av att systemen samt anvisningar i praktiken fungerar på svenska både för den enskilde som för administratörer behöver kontinuerligt göras som en del av samarbetet mellan landskaps- och riksmyndigheter vid tillämpningen av överenskommelseförordningen.

5. Det huvudsakliga innehållet i förslaget till förordning

1 § *Tillämpningsområde*. Vissa förvaltningsuppgifter som enligt landskapslagen om studie- och examensregister (Ålands författningssamling 2025:47) ankommer på landskapsregeringen, överförs till Utbildningsstyrelsen och undervisnings- och kulturministeriet på det sätt som anges i denna förordning.

2 § *Utbildningsstyrelsen*. I paragrafen anges de förvaltningsuppgifter som ska skötas av Utbildningsstyrelsen.

Enligt 1 mom. 1 punkten ska Utbildningsstyrelsen i enlighet med bestämmelserna i 3 § 3 mom. och 4 § i landskapslagen om studie- och examensregister (nedan benämnd *landskapslagen*) upprätthålla och fungera som personuppgiftsansvarig för studentnummerregistret, skapa och meddela studentnummer till utbildningsanordnare på Åland då de sköter lagstadgade uppgifter som hänför sig till undervisning eller utbildning, samt lämna ut uppgifter ur studentnummerregistret. Uppgifter får enligt 4 § 3 mom. i landskapslagen lämnas ut till en aktör som har en på lag eller på en lagstadgad uppgift baserad rätt att få uppgifter ur registret. Sekretessbelagda uppgifter får lämnas ut endast om det uttryckligen finns särskilda bestämmelser om rätten att lämna ut eller få sekretessbelagda uppgifter. Bestämmelserna i landskapslagen motsvarar i sak 3 och 3 a § i lagen om nationella studie- och examensregister (nedan benämnd *rikslagen*) enligt vilka Utbildningsstyrelsen utför motsvarande uppgift för utbildningsanordnarna i riket.

Enligt 2 punkten ska Utbildningsstyrelsen enligt 6 och 11 § i landskapslagen upprätthålla informationsresursen inom undervisning och utbildning och tillsammans

med de åländska utbildningsanordnarna i 2 § 2 mom. i landskapslagen (grundskolorna och Ålands gymnasium) fungera som personuppgiftsansvarig för informationsresursen. Med att upprätthålla informationsresursen avses att Utbildningsstyrelsen ska ansvara för informationsresursens allmänna funktion och för de tekniska förutsättningarna för att föra in, behandla och lämna ut uppgifter. Utbildningsstyrelsen ska även lämna ut uppgifter ur informationsresursen. Uppgifter får lämnas ut till myndigheter som enligt lag eller en lagstadgad uppgift har rätt att av en utbildningsanordnare få sådana uppgifter som finns i informationsresursen, sekretessbelagda uppgifter dock endast om det separat uttryckligen föreskrivs i lag om utlämnade att uppgifterna eller rätten att få uppgifterna. Bestämmelserna i landskapslagen motsvarar i sak 5 § 1 och 2 mom. och 10 § i rikslagen enligt vilka Utbildningsstyrelsen utför motsvarande uppgift för utbildningsanordnarna i riket.

Gällande fördelningen av personuppgiftsansvaret ska utbildningsanordnarna för de uppgifter de fört in svara för korrektheten enligt artikel 5.1 d och för den registrerades rätt till rättelse enligt artikel 16 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning), nedan den *allmänna dataskyddsförordningen*. Utbildningsstyrelsen ska svara för den personuppgiftsansvariges övriga skyldigheter enligt den allmänna dataskyddsförordningen och för tillgodoseendet av den registrerades övriga rättigheter.

Om den verksamhet som bedrivs av en utbildningsanordnare läggs ner och den personuppgiftsansvariges uppgifter inte överförs på någon annan juridisk person, blir Utbildningsstyrelsen personuppgiftsansvarig för de berörda uppgifterna i informationsresursen.

Personuppgiftsansvaret fördelas på motsvarande sätt mellan Utbildningsstyrelsen och utbildningsanordnarna i riket enligt lagen om nationella studie- och examensregister.

Enligt 3 punkten ska Utbildningsstyrelsen baserat på 15 § i landskapslagen upprätthålla ett antagningsregister och tillsammans med Ålands gymnasium och Högskolan på Åland fungera som personuppgiftsansvarig för registret. Utbildningsstyrelsen ska även enligt 15 § i landskapslagen svara för insamlingen av uppgifter till antagningsregistret och för genomförandet av ansökningssystemen och för den allmänna informationen, vägledningen och rådgivningen i samband med ansökan till utbildning och antagningen av studerande. Detta sker via Ålands gymnasiums och Högskolan på Ålands information på studieinfo.fi. Bestämmelserna i landskapslagen har sin motsvarighet i sak i 18 § i rikslagen enligt vilken Utbildningsstyrelsen utför motsvarande uppgifter för utbildningsanordnarna i riket.

Gällande fördelningen av personuppgiftsansvaret ska Ålands gymnasium och Högskolan på Åland svara för att de uppgifter som de fört in är korrekta i enlighet med artikel 5.1 d i den allmänna dataskyddsförordningen samt ansvara för den registrerades rätt till rättelse i enlighet med artikel 16 i den allmänna dataskyddsförordningen. Utbildningsstyrelsen svarar för den personuppgiftsansvariges övriga skyldigheter enligt den allmänna

dataskyddsförordningen och för tillgodoseendet av den registrerades övriga rättigheter.

Personuppgiftsansvaret fördelas på motsvarande sätt mellan Utbildningsstyrelsen och utbildningsanordnarna i riket enligt rikslagen.

Enligt *4 punkten* ska Utbildningsstyrelsen baserat på 25 och 27 § i landskapslagen upprätthålla och fungera som administratör för tjänsten för utlämnande av studie- och examensuppgifter. I Utbildningsstyrelsens administratörsuppgifter ingår enligt 27 § i landskapslagen att ansvara för tjänstens allmänna funktion och för öppnandet av tekniska gränssnitt eller elektroniska förbindelser. Utbildningsstyrelsen ska ansvara för tjänstens tillgänglighet och skyddet av denna och ska samla in loggdata om användningen av tjänsten. Loggdatan bildar ett loggdataregister för vilket Utbildningsstyrelsen är registeransvarigt. Utbildningsstyrelsen är även skyldigt att underrätta de personuppgiftsansvariga om att ett tekniskt gränssnitt eller en elektronisk förbindelse öppnas. Bestämmelsen har sin motsvarighet i 30 § i rikslagen enligt vilken Utbildningsstyrelsen utför motsvarande uppgift för utbildningsanordnarna i riket.

3 § Undervisnings- och kulturministeriet. I paragrafen anges de förvaltningsuppgifter som ska skötas av undervisnings- och kulturministeriet. Undervisnings- och kulturministeriet ska i enlighet med bestämmelserna i 21 § i landskapslagen om studie- och examensregister upprätthålla datalager för Högskolan på Åland och tillsammans med Högskolan på Åland fungera som personuppgiftsansvarig för datalagret. Med att upprätthålla datalagret avses att undervisnings- och kulturministeriet ska ansvara för datalagrets allmänna funktion och för de tekniska förutsättningarna för att föra in, behandla och lämna ut uppgifter. Bestämmelserna i landskapslagen har sin motsvarighet i 24 § i rikslagen enligt vilken undervisnings- och kulturministeriet utför motsvarande uppgift för universiteten och yrkeshögskolorna i riket. Ur datalagret lämnas ut de uppgifter som framkommer av 22 § i landskapslagen till antagningsregistrets förfogande och som enligt 16 § i landskapslagen kan föras in i antagningsregistret. Bestämmelserna har sin motsvarighet i 26, 25 och 19 § i lagen om nationella studie- och examensregister.

Gällande fördelningen av personuppgiftsansvaret ska Högskolan på Åland svara för att de uppgifter som den fört in är korrekta i enlighet med artikel 5.1 d samt för den registrerades rätt till rättelse i enlighet med artikel 16 i den allmänna dataskyddsförordningen. Undervisnings- och kulturministeriet svarar för den personuppgiftsansvariges övriga skyldigheter enligt den allmänna dataskyddsförordningen och för tillgodoseendet av den registrerades övriga rättigheter.

4 § Ersättning för kostnader. Enligt paragrafen ska de kostnader för de uppgifter som avses i 2 och 3 § betalas av landskapet Åland enligt vad Ålands landskapsregering och Utbildningsstyrelsen respektive landskapsregeringen och undervisnings- och kulturministeriet avtalar.

5 § Ikraftträdande. Avsikten är att förordningen ska träda i kraft den 1 augusti 2025. Förordningen börjar tillämpas vid de tidpunkter som de olika informationsresurserna

och registren tas i bruk på Åland enligt landskapslagen om studie- och examensregister.

6. Beredningen av förordningen

Förslaget till överenskommelseförordning har beretts som ett tjänstemannauppdrag av arbetsgruppen för integreringen av landskapet Åland i de nationella studie- och examensregistren (OKM028:00/2024). I arbetsgruppen har Ålands landskapsregering, undervisnings- och kulturministeriet, Utbildningsstyrelsen och justitieministeriet varit representerade. Utlåtanden om förslaget till överenskommelseförordning gavs av Utbildningsstyrelsen och undervisnings- och kulturministeriet. Ålands landskapsregering har den 3 april 2025 gett sitt samtycke till att en förordning enligt förslaget utfärdas. Ålandsdelegationen såg i sitt utlåtande inga hinder för att förordningen träder i kraft.

Förslaget till förordning har granskats på justitieministeriets laggranskning.

7. Ekonomiska konsekvenser

Kostnader för de uppgifter som avses i 2 § betalas av landskapet Åland enligt vad Ålands landskapsregering och Utbildningsstyrelsen avtalar.

Kostnader för de uppgifter som avses i 3 § betalas av landskapet Åland enligt vad Ålands landskapsregering och undervisnings- och kulturministeriet avtalar.

8. Ikraftträdande

Förordningen föreslås träda i kraft den 1 augusti 2025. Förordningen börjar tillämpas vid de tidpunkter som de olika informationsresurserna och registren tas i bruk på Åland enligt landskapslagen om studie- och examensregister.